श्रीगणेशायनमः श्रीमद्गोपालमानम्यप्राचीनाचार्यवर्त्मना आश्वमेधिकभावार्थःश्रीकृष्णेनप्रकाश्यते ॥ १ ॥ अश्विस्तुत्यूर्ध्वयायाताष्टावक्रीयेषुसूत्रितं सानत्सुजातेविवृतंगीतायांविपुलीकृतं ॥ २ ॥ मोक्षधर्मेषुचपुनर्नानाख्यानोपबृंहणैः अतीवव्याकृतंप्रत्यगात्मतत्त्वमनाकुलं ॥ ३ ॥ यज्जिज्ञासोदयायैवजपदानादयःस्मृताः आनुशासनिकेसम्यक्छित्तदोषविनाशकाः ॥ ४ ॥ यत्रप्रावण्यलाभायवैराग्योदयसिद्धये कुरुक्षयादिकोलोकवृत्तांतउपवर्णितः ॥ ५ ॥ तदेवस्पष्टमत्रोपसंहारव्यपदेशतः आत्मतत्त्वंविवृणुतेमुनिराख्यानकैस्त्रिभिः ॥ ६ ॥ आख्यानत्रयंच संवर्त्तमरुत्तीयं कृष्णधर्मसंवादः कृष्णार्जुनसंवादश्च तत्राद्येकाश्यांमृतस्यमुक्तिलिंगेनैवसूचयित्वाईश्वराराधनादिनाधर्मेणैवधनंलब्ध्वात्मशुद्धयेयष्टव्यमित्युक्तं द्वितीयेशास्त्रार्थसूत्रणं तृतीयेतद्विवरणंचेति तदूर्ध्वमुत्तंकोच्छवृत्त्याद्याख्यानैर्ज्ञानोपयोगि

नारायणंनमस्कृत्यनरंचैवनरोत्तमं ॥ देवींसरस्वतींचैवततोजयमुदीरयेत् ॥ १ ॥ वैशंपायनउवाच कृतोदकंतुराजानंधृतराष्ट्रंयुधिष्ठिरः ॥ पुरस्कृत्यमहाबाहुरुत्ततारकुलेंद्रियः ॥ २ ॥ उत्तीर्यतुमहाबाहुर्बाष्पव्याकुललोचनः ॥ पपाततीरेगंगायाव्याधविद्धइवद्विपः ॥ ३ ॥ तंसीदमानंजग्राहभीमःकृष्णेनचोदितः ॥ मैवमित्यब्रवीच्चैनंकृष्णःपरबलार्दनः ॥ ५ ॥ तमार्त्तंपतितंभूमौश्वसंतंचपुनःपुनः ॥ ददृशुःपार्थिवाराजन्धर्मपुत्रंयुधिष्ठिरं ॥ ५ ॥ तंदृष्ट्वादीनमनसंगतसत्वंनरेश्वरं ॥ भूयःशोकसमाविष्टाःपांडवाःसमुपाविशन् ॥ ६ ॥ राजातुधृतराष्ट्रश्चपुत्रशोकाभिपीडितः ॥ वाक्यमाहमहाबुद्धिःप्रज्ञाचक्षुर्नरेश्वरं ॥ ७ ॥ उत्तिष्ठकुरुशार्दूलकुरुकार्यमनंतरं ॥ क्षत्रधर्मेणकौंतेयजितेयमवनीत्वया ॥ ८ ॥ भुंक्ष्वभोगान्भ्रातृभिश्चसुहृद्भिश्चमनोनुगान् ॥ शोचितव्यंनपश्यामित्वयाधर्मभृतांवर ॥ ॥ ९ ॥ शोचितव्यंमयाचैवगांधार्याचमहीपते ॥ ययोःपुत्रशतंनष्टंस्वप्नलब्धंयथाधनं ॥ १० ॥ अश्रुत्वाहितकामस्यविदुरस्यमहात्मनः ॥ वाक्यानिसुमहार्थानि परितप्यामिदुर्मतिः ॥ ११ ॥ उक्तवान्विदुरोयन्मांधर्मात्मादिव्यदर्शनः ॥ दुर्योधनापराधेनकुलंतेविनशिष्यति ॥ १२ ॥ स्वस्तिचेदिच्छसेराजन्कुलस्यकुरुमेवचः ॥ वध्यतामेषदुष्टात्मामंदोराजासुयोधनः ॥ १३ ॥ कर्णश्चशकुनिश्चैवनैनंपश्यतुकर्हिचित् ॥ द्यूतसंघातमप्येषामप्रमादेनवारय ॥ १४ ॥

गुरुशुश्रूषामाहात्म्यहिंसात्मकयज्ञनिंदादिचयथायथंतात्पर्यविषयतयाज्ञेयं तत्रायमाद्यःश्लोकः नारायणमिति आपोनाराइतिप्रोक्ताआपोवैनरसूनवः अयनंतस्यताःप्रोक्तंतेननारायणःस्मृतइतिस्मृतेरापःपुरुषवचसइतिश्रुतेश्चांभःप्रधानंभूतपंचकंनरेणांतर्यामिणासृष्टंनारं तत्सृष्ट्वातदेवानुप्राविशदितिश्रुतेः स्रष्टाप्रवेष्टाचनारायणईश्वरः सएवप्रविश्योपाधिधर्मानभिमन्यमानोनरोजीवः ताभ्यामुत्तमोनरोत्तमः कार्यकारणोपाधिद्वयनिर्मुक्तःपरमात्मा एतत्त्रयंतत्स्वरूपप्रकाशिकांसरस्वतींदेवींचप्रणम्यजयंमहाभारताख्यमितिहासंसर्वश्रुतिस्मृतिसारभूतमुदीरयेदितितस्यार्थः एतेनतत्त्वमस्यादिवाक्यार्थोजीवब्रह्माभेदोमंथप्रतिपाद्योदर्शितः कृतोदकंतुराजानमिति उत्ततारगंगातइतिशेषः ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥

Digitized by Google